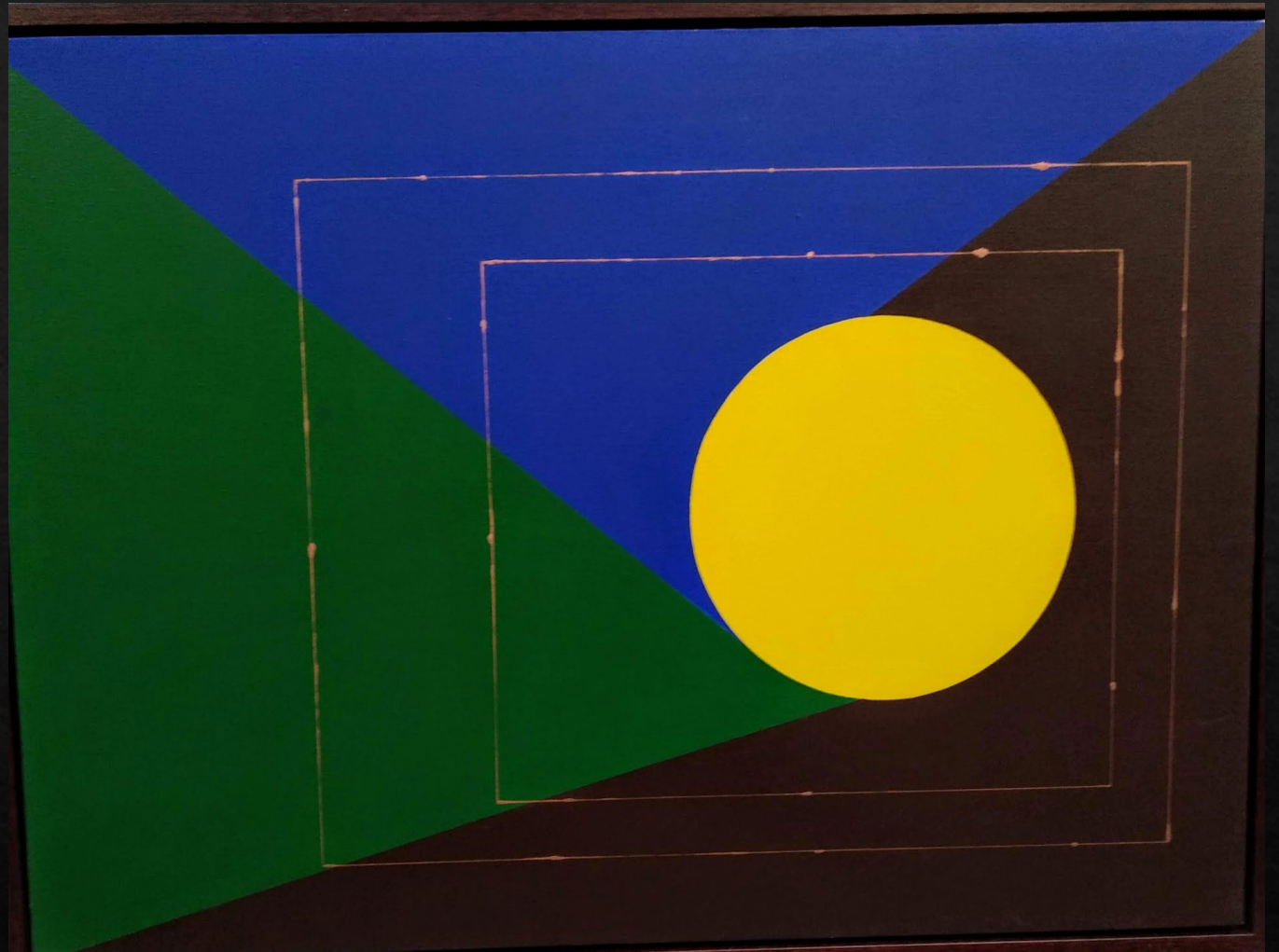

Þverhausar og
þversagnir: Er skautun
umræðunnar
óhjákvæmileg
afleiðing
umburðarlyndis?

Henry Alexander Henrysson

Lýðræði og tjáningarfrelsi

11. desember 2023

Universal Declaration of Human Rights

19. greinin

Allir skulu frjálssir skoðana sinna og að því að láta þær í ljós. Felur sá réttur í sér frelsi til að hafa skoðanir óáreittur og að leita, taka við og miðla upplýsingum og hugmyndum með hverjum hætti sem vera skal og án tillits til landamæra

John Stuart Mill

Þótt gervallt mannkyn, að einum frátöldum, væri sömu skoðunar og aðeins þessi eini á öndverðum meiði, þá hefði mannkynið engu meiri rétt til að þagga niður í honum en hann til að þagga niður í því, væri það á hans valdi

Rök Mills

Erum ekki óskeikul

Sannleikur hvers máls er einatt margbrotnari heldur en svo að hann komist allur fyrir í ríkjandi skoðun

Skoðanir sem eru ekki ræddar verða að dauðum kreddum

Inntak skoðana gleymist ef við ræðum þær ekki

Fyrirvarinn

Þvert á móti geta jafnvel skoðanir glatað friðhelgi sinni, ef aðstæður valda því, að birting þeirra hvetji beinlínis til ódæðisverka

Frjálslyndi / umburðarlyndi

Karl Popper

Þversögnin um umburðarlyndið

Er nokkuð mögulegt að viðhalda umburðarlyndu samfélagi án þess að vera tilbúinn að umbera ekki umburðarleysi í skoðunum?

Hefur umburðarlyndið þurft að víkja?

Skautun umræðunnar í samtímanum merki um að þversögnin sé að rætast, ef svo má að orði komast?

Sífelld algengara að kvartað sé yfir þöggunartilburðum og að umburðarlyndið sé aðeins í orði

Tjáningarfrelsið aldrei takmarkalaust

Mill: Samfélagið getur látið andúð eða vanþóknun á gerðum hans í ljósi með ráðleggingum, tilsögn og fortölum, og aðrir menn geta í þessu skyni forðazt hann, ef þeir telja sér það fyrir bestu

Ekkert til að hafa áhyggjur af þá?

Pólarísasjón að verða eins og sjúkdómur

Egill Helgason, stjórnandi bókmenntaþáttarins Kiljunnar og fjölmiðlamaður, tók þátt í umræðum á Facebook um málið og gagnrýndi þá pólarísingu sem gjarnan fylgir umræðu á samfélagsmiðlum.

Hann hefur lengi verið umræðuvanur maður og vanur því að leiða saman andstæðar skoðanir í eldfimum málum og ljá ólíkum röddum farveg, nokkuð sem segja má að starf hans hafi oft gengið út á. Aðspurður um umræðuna um og við komu Hillary Clinton svarar hann: „Þessi pólarísasjón fer að verða eins og sjúkdómur – faraldur – mér finnst eiginlega óskiljanlegt að upplifa slíkt óþol gagnvart skoðunum annarra.

Verkefni samtímans

Það verða alltaf þverhausar í samfélagssumræðunni sem leitast eftir að verða fórnarlömb þöggunartilburða

Óþol okkar fyrir gagnstæðum skoðunum – sem geta meðal annars falið í sér umburðarleysi – má ekki verða slíkt að það gangi gegn tjáningarfrelsi

Skautun sem leiðir til þöggunartilburða er ekki óhjákvæmileg niðurstaða umburðarlyndis, en þá verðum við að viðhalda trú okkar á því að tjáningarfrelsið sé *ófrávíkjanlegt skilyrði andlegrar velferðar mannkynsins*